

УДК 339.9.012.23

DOI: 10.25140/2411-5215-2019-4(20)-72-79

Світлана Повна

**МІЖРЕГІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ЗВ'ЯЗКИ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВ: СВІТОВИЙ ДОСВІД
ТА ВИСНОВКИ ДЛЯ УКРАЇНИ**

Светлана Повная

**МЕЖРЕГИОНАЛЬНЫЕ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ СВЯЗИ В КОНТЕКСТЕ
ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ГОСУДАРСТВ: МИРОВОЙ
ОПЫТ И ВЫВОДЫ ДЛЯ УКРАИНЫ**

Svitlana Povna

**INTER-REGIONAL ECONOMIC RELATIONS IN THE CONTEXT
OF FORMING COMPETITIVENESS OF STATES: WORLD EXPERIENCE
AND CONCLUSIONS FOR UKRAINE**

У статті досліджено сутність та роль у сучасному світі міжрегіональних економічних зв'язків. Визначено найбільші торговельні партнери України. Проаналізовано динаміку сальдо експорту-імпорту товарів і послуг України. З'ясовано, що міжрегіональні зв'язки є потужним інструментом, який треба правильно використовувати, оскільки він може призводити не лише до позитивних, але й до негативних результатів. При створенні міжрегіональних зв'язків необхідно стежити за балансом експорту-імпорту (торговельним дефіцитом), а також прагнути використовувати й розвивати власні конкурентні переваги. Ефективність міжрегіональних економічних зв'язків перебуває в прямій залежності від стадії розвитку країни. Для країн, що розвиваються, проблеми можуть викликатися високою часткою експорту сировини. Для розвинутих країн проблеми викликаються високою вартістю робочої сили. На сьогодні конкурентоспроможність України зумовлена передусім низькою вартістю робочої сили, але це не є довготривалою перевагою. Тому в цей час бажано розвивати промисловість та послуги, які володіють новітніми технологіями, включаючи смарт-спеціалізацію, та можуть забезпечити високі конкурентні позиції України на світовому рівні.

Ключові слова: міжрегіональні економічні зв'язки; міжрегіональне співробітництво; конкурентоспроможність; торговельні партнери; експорт; імпорт; сальдо експорту-імпорту товарів і послуг; смарт-спеціалізація.

Табл.: 2. Бібл.: 17.

В статье исследованы сущность и роль в современном мире межрегиональных экономических связей. Определены крупнейшие торговые партнеры Украины. Проанализирована динамика сальдо экспорта-импорта товаров и услуг Украины. Выяснено, что межрегиональные связи являются мощным инструментом, который следует правильно использовать, поскольку он может приводить не только к положительным, но и к отрицательным результатам. При создании межрегиональных связей необходимо следить за балансом экспорта-импорта (торговым дефицитом), а также стремиться использовать и развивать собственные конкурентные преимущества. Эффективность межрегиональных экономических связей находится в прямой зависимости от стадии развития страны. Для развивающихся стран проблемы могут вызываться высокой долей экспорта сырья. Для развитых стран проблемы вызываются высокой стоимостью рабочей силы. Сегодня конкурентоспособность Украины обусловлена в первую очередь низкой стоимостью рабочей силы, но это не является долговременным преимуществом. Поэтому в это время желательно развивать промышленность и услуги, которые обладают новейшими технологиями, включая смарт-специализация, и могут обеспечить высокие конкурентные позиции Украины на мировом уровне.

Ключевые слова: межрегиональные экономические связи; межрегиональное сотрудничество; конкурентоспособность; торговые партнеры; экспорт; импорт; сальдо экспорта-импорта товаров и услуг; смарт-специализация.

Табл.: 2. Библ.: 17.

The article explores the essence and role in the modern world of inter-regional economic ties. The largest trading partners of Ukraine are identified. The dynamics of the balance of export-import of goods and services of Ukraine is analyzed. It was found that inter-regional relations is a powerful tool that should be used correctly, since it can lead not only to positive, but also to negative results. When creating inter-regional relations, it is necessary to monitor the balance of export-import (trade deficit), and also strive to use and develop our own competitive advantages. The effectiveness of inter-regional economic ties is directly dependent on the stage of development of the country. For developing countries, problems can be caused by a high share of raw material exports. For developed countries, problems are caused by the high cost of labor. Today, Ukraine's competitiveness is primarily due to the low cost of labor, but this is not a long-term advantage. Therefore, at this time, it is desirable to develop industry and services that possess the latest technologies, including smart specialization, and can ensure Ukraine's high competitive positions at the world level.

Keywords: interregional economic relations; interregional cooperation; competitiveness; trading partners; export; import; export-import balance of goods and services; smart specialization.

Table: 2. References: 17.

JEL Classification: E200; F100; O100; O190

Постановка проблеми. У розвитку сучасного світу визначальна роль належить регіонам, адже сьогодні саме вони, а не національні держави є головними дійовими особами формування нової системи світоустрою. Йдеться про таку конфігурацію світу, коли держави втрачають частину свого функціонального призначення на користь нових «квазідержавних структур», які отримують право визначати розвиток сучасного світу [1]. Прогресуюча регіоналізація світу як обов'язкове доповнення процесу глобалізації стає визначальною тенденцією всіх сфер життя суспільства [2, с. 10].

Розвиток міжрегіональних зв'язків та впровадження ефективних механізмів їх регулювання при збереженні самобутності кожної сторони дає можливість успішно вирішувати локальні завдання, максимально використовувати потенціал територій, поступово згладжувати проблему периферійності в соціально-економічному стані окремих регіонів. Міжрегіональні зв'язки відіграють також важливу роль в інтенсифікації інтеграційних процесів, притаманних міжнародним відносинам [3]. І хоча поглиблення співпраці між регіонами відбувається в багатьох сферах – фінансовій, науково-технічній, соціальній, культурній тощо [4, с. 31], але визначальними залишаються економічні зв'язки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам дослідження міжрегіональних зв'язків присвячені публікації закордонних та вітчизняних учених, серед яких можна виокремити таких авторів: J. Vasaria, V. M. Valle, М. П. Бутко, О. І. Васильєва, Я. Ф. Жовнірчик, І. В. Заблудська, О. М. Клімович, О. І. Копилук, П. Куцаб, В. М. Монастирний, В. В. Третяк та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що активне формування міжрегіональних зв'язків, у тому числі шляхом вступу в економічні союзи, є сучасним напрямом підвищення ефективності економік країн, а його поглиблене дослідження та використання для вітчизняної практики з урахуванням особливостей сучасного стану може посилити конкурентоспроможність та розвиток національного господарського комплексу.

Мета статті. Мета статті полягає в дослідженні світового досвіду формування і функціонування міжрегіональних зв'язків та його використання при формуванні власних конкурентних переваг для прискорення розвитку економіки України.

Виклад основного матеріалу. Міжрегіональні зв'язки проявляються як інтеграційні процеси, а також міжрегіональне, транскордонне, міжнародне співробітництво [5]. Міжрегіональні відносини визначаються як відносини між регіонами певної держави або відносини в межах мегарегіону. Вони можуть бути також проаналізовані між двома регіональними групами або між державою і регіоном. Міжрегіональні відносини стосуються потоків товарів, інвестицій, знань і людей, що складають нову модель економічних відносин. Через міжрегіональні угоди компанії можуть зменшити високі витрати, що впливають із протекціоністського регулювання, гарантувати забезпечення прав інтелектуальної власності й захист інвестицій [6; 7].

Міжрегіональне співробітництво – це процес формування стійких взаємовигідних зв'язків між регіонами, що сприяє поглибленню інтеграційних процесів як усередині держави, так і за її межами, на основі формування полюсів зростання, і призводить до підвищення синергетичного ефекту від взаємодоповнення конкурентних переваг регіонів, що передбачає прискорення обороту всіх видів ресурсів регіонів і підвищення ефективності їх використання [5; 8]. До сучасних форм міжрегіонального співробітництва належать: кластери, міські агломерації, регіональні мережі, транспортні коридори, міжрегіональні союзи промисловців, міжрегіональні корпорації, регіональні угоди і проекти, єврорегіони тощо. Так, об'єднання в кластери дозволяє учасникам одержувати переваги від ефекту синергії, а також отримати підвищення продуктивності за рахунок зниження витрат. Міські агломерації, які формуються поблизу великих міст, можуть

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

виступати як загальні об'єкти інвестицій. Регіональні мережі сприяють зміцненню зв'язків між регіонами, де розташовані представництва компаній [8]. Законодавство України виділяє такий термін, як «транскордонне співробітництво», що є спільними діями, спрямованими на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, наукових, технологічних, екологічних, культурних та інших відносин між учасниками таких відносин в Україні й відповідними учасниками цих відносин із сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їхнім національним законодавством [9].

Україна має достатньо активні міжрегіональні зв'язки: вона має економічні відносини із 78 країнами, серед яких ми виділили найбільших партнерів (табл. 1).

Таблиця 1

Найбільші торговельні партнери України

Країна	Експорт			Імпорт		
	2010	2018	Питома вага у 2018 р., %	2010	2018	Питома вага у 2018 р., %
<i>Торговля товарами</i>						
<i>Усього, млн дол.</i>						
<i>США, у тому числі:</i>	51 405,2	47 335,0	100	60 742,2	57 187,6	100
Білорусь	1899,2	1304,2	2,75	2567,6	3786,9	6,62
Єгипет	1328,0	1556,9	3,29	84,2	96,8	0,17
Індія	1426,0	2175,9	4,60	680,7	616,7	1,08
Іспанія	411,7	1369,9	2,89	468,6	636,8	1,11
Італія	2412,4	2628,8	5,55	1390,3	2033,0	3,55
Китай	1316,6	2200,1	4,65	4700,4	7608,4	13,3
Нідерланди	563,2	1603,5	3,39	837,9	776,5	1,36
Німеччина	1499,5	2208,4	4,67	4605,3	5983,3	10,46
Польща	1787,2	3257,2	6,89	2788,8	3641,9	6,37
Російська Федерація	13428,1	3652,6	7,72	22198,0	8090,4	14,15
США	807,3	1111,4	2,35	1766,8	2962,4	5,18
Туреччина	3024,0	2352,4	4,97	1298,3	1714,3	3,0
Угорщина	860,1	1646,0	3,48	1214,6	1260,2	2,2
Франція	476,9	537,6	1,14	1106,7	1480,6	2,59
Чехія	626,2	878,0	1,85	747,9	1034,8	1,81
Швейцарія	472,2	108,6	0,23	508,2	1644,9	2,88
<i>Торговля послугами</i>						
<i>Усього, млн дол.</i>						
<i>США, у тому числі:</i>	12 324,2	11 637,9	100	5467,2	6308,8	100
Велика Британія	557,8	573,3	4,93	598,8	512,0	8,12
Кіпр	418,7	318,2	2,73	817,6	386,6	6,13
Російська Федерація	5157,1	3336,8	28,67	793,5	452,8	7,18
США	596,9	1011,7	8,69	379,4	461,1	7,31
Швейцарія	431,2	895,4	7,69	178,6	227,5	3,61

Джерело: розраховано автором на основі [10, с. 376–377, 382–383].

Отже, до сьогодні Російська Федерація є найбільшим торговельним партнером України. Якщо ж розглядати країни ЄС як окремий регіон, то на сьогодні сукупний експорт товарів до цього регіону переважає російський майже у 4 рази і становить, згідно з табл. 1, 27,2 %, а сукупний імпорт товарів – 31,22 %, що також є найбільшим значенням з-поміж усіх інших регіонів.

Серед нових трансформуючих факторів міжрегіональних відносин виділяють такі: 1) зростання попиту в економіках, що розвиваються, і взаємодії між ними; 2) налаштування нової структури міжрегіональних економічних відносин через транстихоокеанський, трансатлантичний і трансазіатський виміри, з включенням таких елементів, як полегшені правила торгівлі, захист прав інтелектуальної власності та інвестицій; 3) логістика нових комерційних маршрутів визначається появою нових технологій та їхнім впливом на зменшення транспортних витрат [6].

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Міжрегіональні економічні зв'язки відображають територіальний розподіл праці, ефективність розміщення і ступінь спеціалізації виробництва продукції і визначають перспективний розподіл праці в регіонах [11].

Визначальними ознаками міжрегіонального співробітництва є [5]: 1) стійкість – як забезпечення тривалої співпраці між регіонами через їх взаємовигідні зв'язки; 2) інтегрованість – об'єднання регіонів у відкриту систему та поглиблення їх взаємодії; 3) взаємодоповнення конкурентних переваг регіонів – досягнення спільної мети розвитку регіонів через поєднання ресурсів, що формують відповідні конкурентні переваги взаємодоповнюючих регіонів; 4) синергетичний ефект від взаємодії регіонів – виникнення якісно нових властивостей від узгодженої співпраці регіонів; 5) формування полюсів росту. Полюс росту зазвичай створює навколо себе область тяжіння для інших регіонів та розміщений на території, що має конкурентні переваги, які дають імпульс для інтенсифікації розвитку економіки прилеглих територій. Формування полюсів росту передбачає створення системи сталих взаємозв'язків між регіонами держави для підвищення конкурентоспроможності країни загалом. Нарощення конкурентних переваг регіонів досягається через розвиток галузей вищих технологічних укладів, які входять до пріоритетних напрямів держави. В Україні такими є розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, робототехніки тощо.

Потреба в міжрегіональному співробітництві виникає тоді, коли регіони відчувають дефіцит ресурсів для власного економічного розвитку або прагнуть розширити свої конкурентні переваги через активізацію місцевої економічної ініціативи, об'єднання ресурсів сусідніх регіонів та їх інвестування в спільні проекти. Також за рахунок використання ефектів міжрегіональної економічної інтеграції (концентрації ресурсів, спеціалізації виробництва, кооперації) стає можливим розвиток співробітництва при створенні та комерціалізації інновацій. В інноваційній економіці під впливом нових наукових і технологічних знань відбувається трансформація традиційних сфер виробництва та радикально змінюється їхня технологічна основа. Тому міжрегіональне співробітництво, з одного боку, є чинником підвищення конкурентоспроможності регіонів і може сприяти їх переходу на інноваційний шлях, а з іншого боку, безпосередньо залежить від інноваційного розвитку регіональної економіки [12].

Успішні міжрегіональні зв'язки вимагають дивергенції регіонів-учасників, насамперед для запобігання соціальним збуренням. Яскравий приклад – ЄС, який об'єднав у собі країни з різним рівнем економічного розвитку і активно проводить політику зближення регіонів через відповідні фінансові фонди. В ЄС також наполягають, що згладжування міжрегіональних контрастів залежить передусім від активності у сфері науково-дослідних робіт, на противагу поточній підтримці відсталих територій і навіть створенню сприятливого інвестиційного клімату, що не дає стійкого скорочення розриву на рівні регіонального розвитку, оскільки підприємства найчастіше мають середню або низьку наукоємність [13].

Проте міжрегіональне співробітництво вимагає зваженого підходу, оскільки може призводити не лише до позитивних результатів. Так, Е. С. Райнерт [14] вважає, що країна, яка продає сировину за міжрегіональними зв'язками, сильно програє в економічному плані. Ринки сільськогосподарських товарів і мінеральної сировини належать до доконалої конкуренції, яку здебільшого супроводжує спадна віддача (при збільшенні обсягів виробництва зростають витрати на одиницю продукції). Він наголошує, що навчання і технологічний прогрес у виробництві сировинних товарів, особливо за відсутності сектору обробки, призводять до зниження експортних цін, замість того, щоб бути фактором підвищення рівня життя в країні-виробнику сировинних товарів. Тому для того щоб наздогнати розвинені країни, необхідно відмовитися від сировинних товарів і

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

спадної віддачі заради обробної промисловості і зростаючої віддачі. Те, що називають розвитком, є рентою, заснованою на знаннях і технологіях, і цю ренту часто підкріплює, а не навпаки, вільна торгівля між країнами, що стоять на різних рівнях розвитку.

Дослідження Е. С. Райнерта підкріплює проведенне в Україні дослідження щодо вивчення взаємозв'язку між структурою економіки й рівнем валового національного доходу на душу населення, де були отримані такі висновки [15]: 1) у світовій економіці є чітка зворотна залежність між часткою сільського господарства в економіці й показниками її ефективності (ВНП на душу населення); 2) загалом існує позитивна залежність ефективності економіки (ВНП на душу населення) від частки послуг в економіці, але це правило перестає діяти, коли частка послуг досягає 75 % в загальній валовій доданій вартості (особливо це стосується країн, які залежать від туризму і грошових переказів з-за кордону); 3) чіткої залежності між роллю добувної промисловості та ВНП на душу населення немає; 4) є показовою пряма залежність ефективності й рівня розвитку економіки від внеску в неї обробної промисловості. У сучасній світовій економіці, як і раніше, діє правило: чим вище роль обробної промисловості, тим вищий дохід на душу населення.

Україна має достатньо велику питому вагу експорту сировини: зокрема, у 2018 р. у товарній структурі експорту необроблена продукція сільського господарства становила 23,5 %, а недорогочінні метали та вироби з них – 24,6 % [10, с. 379].

Отже, Україна потребує розвитку відповідної обробної промисловості, що може істотно та швидко підвищити обсяги вироблюваної доданої вартості.

Інший випадок отримання негативних результатів міжрегіонального співробітництва, коли постраждалою стороною є багата країна, пов'язаний із перенесенням виробництв у бідні країни через істотно нижчий рівень заробітних плат у них. У 2017 р. США зажадали скасувати договір про транстихоокеанське партнерство (ТТП) внаслідок значного скорочення робочих місць у державі. На їхню думку, невдалими для країни також були інші угоди (НАФТА, угода про вільну торгівлю між США й Кореєю). Зокрема, було розраховано, що в результаті ухвалення НАФТА відбулося зменшення кількості робочих місць у США на 700 тис. за період 1994–2010 рр.; при ухваленні двосторонньої угоди про вільну торгівлю між США і Кореєю за 2011–2015 рр. США втратило ще 95 тис. робочих місць. Крім прямого перенесення виробництв, відбувається також перенесення робочих місць при наданні послуг. Адже в умовах глобального ринку робота, що здійснюється на комп'ютері, може бути перенесена в місця, де вона коштує дешевше. Основною проблемою при цьому називають хронічний торговельний дефіцит [16]. Україна, незважаючи на низький рівень заробітних плат, також має останніми роками від'ємне сальдо експорту-імпорту товарів і послуг з тенденцією до погіршення (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка сальдо експорту-імпорту товарів і послуг України

Показник	Рік						
	2000	2005	2010	2015	2016	2017	2018
Експорт товарів і послуг, млрд дол. США	18,0	40,2	62,8	46,8	45,1	52,6	57,3
Імпорт товарів і послуг, млрд дол. США	15,1	39,1	66,2	43,0	44,6	55,1	63,5
Сальдо експорту-імпорту товарів і послуг, млрд дол. США	2,9	1,1	-3,4	3,8	2,1	-2,5	-6,2

Джерело: розраховано автором за [10, с. 26].

Безперечно, Україна має суттєві переваги через істотно нижчі заробітні плати, але вважається, що це є перевагою нижчого порядку, бо вона автоматично втрачається за наявності економічного розвитку в країні. Тому для активізації міжкраїнових зв'язків необхідне насамперед активніше використання смарт-технологій, адже для споживачів

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

із розвинених країн це є природним способом отримання послуг. Наприклад, визначено, що Україна має потенціал розвитку сфери туризму на принципах смарт-спеціалізації через застосування нових інформаційних технологій, а саме: використання геоданих для розроблення програм з туризму, створення геопорталів; упровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) цифрових медіатехнологій для модернізації функціонування сфери туризму, підвищення якості туристичних послуг; застосування ІКТ для підвищення якості управління туризмом на всіх рівнях тощо [17, с. 40]. Україна має можливості для подібного прориву, адже сьогодні українські програмісти вже працюють на замовлення розвинутих країн, створюючи експортний продукт, і в структурі експорту послуг України у 2018 р. 18,2 % становлять послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги [10, с. 386]. Отже, для підтримки конкурентоспроможності в майбутньому Україні вже сьогодні бажано розвивати промисловість та сферу послуг, що здатні використовувати новітні технології та забезпечувати рівень стандартів продукції та послуг, звичний для споживачів із розвинутих країн, для підтримання довготривалої взаємовигідної взаємодії.

Висновки і пропозиції. Таким чином, міжрегіональні зв'язки є потужним інструментом, який треба правильно використовувати, оскільки він може призводити не лише до позитивних, але й до негативних результатів. При створенні міжрегіональних зв'язків необхідно стежити за балансом експорту-імпорту (торговельним дефіцитом), а також прагнути використовувати й розвивати власні конкурентні переваги. Ефективність міжрегіональних економічних зв'язків перебуває в прямій залежності від стадії розвитку країни. На сьогодні конкурентоспроможність України зумовлена передусім низькою вартістю робочої сили, але це не є довготривалою перевагою. Тому в цей час бажано розвивати промисловість та послуги, які володіють новітніми технологіями та можуть забезпечити конкурентні позиції України на світовому рівні.

Список використаних джерел

1. Васильєва О. І. Міжрегіональні зв'язки та транскордонне співробітництво – важлива складова сучасної державної регіональної політики України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 1. С. 70–73.
2. Бутко М. П. Архітектоніка конкурентоспроможності регіонів України в контексті євроінтеграції: монографія. Київ: АМУ, 2016. 452 с.
3. Монастирний В. М. Шляхи вдосконалення державного регулювання міжрегіонального співробітництва. *Актуальні проблеми державного управління*. 2013. № 2. С. 97–104.
4. Копилук О. І., Куцаб П. Особливості формування і реалізації стратегії розвитку транскордонного співробітництва. *Регіональна економіка*. 2019. № 1. С. 31–38.
5. Клімович О. М. Організаційно-економічне забезпечення міжрегіонального співробітництва: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.05 «Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка» / Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2015. 212 с. URL: repository.ldufk.edu.ua.
6. Bacaria J., Valle V. M. Introduction: interregional relations in the world order. 2015. URL: https://www.cidob.org/en/articulos/revista_cidob_d_afers_internacionals/110/introduction_interregional_relations_in_the_world_order.
7. Повная С. В. Позитивные и негативные последствия усиления межрегиональных связей. *Materials of the XV International scientific and practical Conference Scientific horizons – 2019*, September 30 – October 7, 2019. Law. Economic science. Public administration: Sheffield. Science and education LTD, P. 3–5.
8. Заблудська І. В., Ахромкін Є. М. Інфраструктурні забезпечення активізації міжрегіонального співробітництва в Україні: стан та задуми. *Прометей*. 2013. № 1. С. 22–25.
9. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004 р. № 1861-IV (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.
10. Статистичний щорічник України за 2018 рік / за ред. І. Є. Вернера. Київ: Державна служба статистики України, 2019. 482 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

11. Жовнірчик Я. Ф. Державне регулювання розвитку регіонів України в умовах посилення міжрегіональних економічних зв'язків: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / Рада по вивченню продуктивних сил України НАН України. Миколаїв, 2011. 38 с.

12. Третьяк В. В., Татарченко О. М. Вибір організаційних форм реалізації міжрегіонального співробітництва. *Часопис економічних реформ*. 2014. № 1. С. 147–152.

13. Повна С. В. Публічне управління регіональними інноваційно-інвестиційними процесами в умовах децентралізації влади. *Публічне адміністрування: наукові дослідження та розвиток*. 2017. № 2(4). С. 75–83. URL: <http://pa.stu.cn.ua/articles/1516089790653.PDF>.

14. Райнерт Э. С. Как богатые страны стали богатыми, и почему бедные страны остаются бедными / пер. с англ. Н. Автономовой; под ред. В. Автономова. Москва: Изд. дом Гос. ун-та – Высшей школы экономики, 2011. 384 с.

15. Коваленко В. Основа роста. *Бизнес*. 2015. № 16-17 (20.04.2015). С. 38–42.

16. Фокс Дж. Торговельна політика США – час почати спочатку. *Економіка України*. 2017. № 5-6. С. 16–30.

17. Біланюк О. П. Пріоритети розвитку українсько-польського транскордонного туристичного ринку в умовах активізації євроінтеграційних процесів. *Регіональна економіка*. 2019. № 1. С. 39–46.

References

1. Vasylieva, O. I. (2010). Mizhrehionalni zviazky ta transkordonne spivrobitnytstvo – vazhlyva skladova suchasnoi derzhavnoi rehionalnoi polityky Ukrainy [Interregional ties and cross-border cooperation - an important component of Ukraine's current state regional policy]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investment: practice and experience*, 1, 70–73 [in Ukrainian].

2. Butko, M. P. (2016). *Arkhitektonika konkurentospromozhnosti rehioniv Ukrainy v konteksti yevrointehratsii* [Architecture of competitiveness of Ukrainian regions in the context of European integration]. Kyiv: AMU [in Ukrainian].

3. Monastyryni, V. M. (2013). Shliakhy vdoskonalennia derzhavnoho rehuliuвання mizhrehionalnoho spivrobitnytstva. Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia [Ways to improve state regulation of interregional cooperation]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia – Actual problems of public administration*, 2, 97–104 [in Ukrainian].

4. Kopyliuk, O. I., Kutsab, P. (2019). Osoblyvosti formuvannia i realizatsii stratehii rozvytku transkordonnoho spivrobitnytstva. [Features of formation and implementation of the strategy of development of cross-border cooperation]. *Rehionalna ekonomika – Regional economy*, 1, 31–38 [in Ukrainian].

5. Klimovych, O. M. (2015). *Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia mizhrehionalnoho spivrobitnytstva* [Organizational and economic support of interregional cooperation]. (Candidate's thesis). Lutsk National Technical University, Lutsk. Retrieved from repository.ldufk.edu.ua.

6. Bacaria, J., Valle, V. M. (2015). Introduction: interregional relations in the world order. Retrieved from https://www.cidob.org/en/articulos/revista_cidob_d_afers_internacionals/110/introduction_interregional_relations_in_the_world_order.

7. Povnaia, S. V. (2019). Pozitivnye i negativnye posledstviia usilenia mezhhregionalnykh sviazei [Positive and negative consequences of strengthening interregional ties]. Proceeding from *Materials of the XV International scientific and practical Conference Scientific horizons – 2019* (September 30 – October 7, 2019, pp. 3–5). Law. Economic science. Public administration: Sheffield. Science and education LTD [in Russian].

8. Zablodska, I. V., Akhromkin, Ye. M. (2013). Infrastrukturni zabezpechennia aktyvizatsii mizhrehionalnoho spivrobitnytstva v Ukraini: stan ta zadumy [Infrastructural Support for Activation of Interregional Cooperation in Ukraine: State and Concepts]. *Prometei – Prometheus*, 1, 22–25 [in Ukrainian].

9. Pro transkordonne spivrobitnytstvo [On Cross-Border Cooperation]. № 1861–IV (June 24, 2004). Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.

10. Verner, I. Ye. (Ed.) (2019). Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2018 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2018]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [in Ukrainian].

ТЕОРЕТИЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

11. Zhovnirchuk, Ya. F. (2011). *Derzhavne rehuliuвання rozvytku rehioniv Ukrainy v umovakh posylennia mizhrehionalnykh ekonomichnykh zviyazkiv [State regulation of development of regions of Ukraine in the conditions of strengthening of inter-regional economic ties]*. (Doctor's thesis). Council for the Study of Productive Forces of Ukraine NAS of Ukraine, Mykolaiv [in Ukrainian].
12. Tretiak, V. V., Tatarchenko, O. M. (2014). Vybir orhanizatsiinykh form realizatsii mizhrehionalnogo spivrobitnytstva [Choice of organizational forms of implementation of interregional cooperation]. *Chasopys ekonomichnykh reform – Journal of Economic Reforms*, 1, 147–152 [in Ukrainian].
13. Povna, S. V. (2017). Publichne upravlinnia rehionalnymi innovatsiino-investytsiynymi protsesamy v umovakh detsentralizatsii vlady [Public management of regional innovation-investment processes in conditions of decentralization of power]. *Publichne administruvannya: naukovy doslidzhennia ta rozvytok – Public administration: research and development*, 2(4), 75–83. Retrieved from <http://pa.stu.cn.ua/articles/1516089790653.PDF>.
14. Rainert, Ie. S., Avtonomov, V. (Ed.) (2011). *Kak bogatye strany stali bogatymi i pochemu bednye strany ostaiutsia bednymi [How rich countries became rich, and why poor countries remain poor]*. Moscow: Izd. dom Gos. un-ta Vysshei shkoly ekonomiki [in Russian].
15. Kovalenko, V. (2015). Osnova rosta [Growth basis]. *Biznes – Business*, 16-17, 38–42 [in Russian].
16. Foks, Dzh. (2017). Torhovelna polityka SShA – chas pochaty spochatku [US trade policy is the time to start over]. *Ekonomika Ukrainy – Ukraine economy*, 5-6, 16–30 [in Ukrainian].
17. Bilaniuk, O. P. (2019). Priorytety rozvytku ukrainsko-polskoho transkordonnoho turystychnoho rynku v umovakh aktyvizatsii yevrointehratsiinykh protsesiv [Priorities for the development of the Ukrainian-Polish cross-border tourist market in the context of activation of European integration processes]. *Rehionalna ekonomika – Regional economy*, 1, 39–46 [in Ukrainian].

Повна Світлана Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та державної служби, Чернігівський національний технологічний університет (вул. Шевченка, 95, м. Чернігів, 14035, Україна).

Повная Светлана Викторовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента и государственной службы, Черниговский национальный технологический университет (ул. Шевченко, 95, г. Чернигов, 14035, Украина).

Povna Svitlana – PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Department of Management and Public Service, Chernihiv National University of Technology (95 Shevchenka Str., 14035 Chernihiv, Ukraine).

E-mail: svitlanapovna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0654-9868>

ResearcherID: G-9355-2016